

ZSIGMOND CSILLA

SPORT ÉS NACIONALIZMUS

A ROMÁNIA–MAGYARORSZÁG JÉGKORONGMÉRKŐZÉS MARGÓJÁRA

2011. december 14–17. között a csíkszeredai Vákár Lajos Műjégpálya adott otthont a Lengyelország, Ukrajna, Magyarország és Románia válogatottjait fősorakoztató Challenge Cupnak. A romániai média azonban nem a sportesemény fontossága okán, hanem a december 16-án lezajlott Románia–Magyarország mérkőzés kapcsán foglalkozott intenzíven az eseményekkel. Mi volt ennek az oka? Tekintsük át röviden a történetek kronológiáját.

December 16-án a Románia–Magyarország válogatott jégkorongmérkőzés előtt elhangzó himnuszoknál, a román himnusz alatt a romániai válogatott játékosai némán álltak, míg a magyar himnuszt ők is a magyar válogatott tagjaival együtt énekeltek. A romániai keret 26 játékosából 24 magyar nemzetiségű, egy honosított ukrán játékos és egy székelyföldi román játékos – aki szintén jól beszél magyarul. Sőt mi több, ezt követően a szurkolótábor által elkezdett székely himnuszt is elénekeltek. Utána meg a jégen 4-1-re legyőzték a magyar válogatottat (ez 1997 óta most sikerült először).

A lavina azonnal elindult: az esti tudósítások már arról szóltak, hogy a román válogatott tagjai a román himnuszt nem, de a magyar himnuszt lelkesen énekeltek.

A következő napokban mind a szaksajtó,¹ mind a mértékadónak számító román sajtó² jelentős teret szentelt a himnusz-botránynak, kitérve egy koráb-

¹ L. például: SPIRIDON, Laurențiu: INCREDIBIL Maghiarii din naționala României de hochei au tăcut mâlc la imnul nostru, dar l-au cântat cu patimă pe cel al Ungariei [HIHETETLEN A román jégkorong válogatott magyarjai hallgattak a mi himnuszunk alatt, de szenvedéllyel énekeltek Magyarországot], *Pro Sport*, 2011. december 11., <<http://www.prosport.ro/alte-sporturi/alte-sporturi/incredibil-maghiarii-din-nationala-romaniei-de-hochei-au-tacut-malc-la-imnul-nostru-dar-l-au-cantat-cu-patima-pe-cel-al-ungariei-9071562>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

² L. például: Maghiarii din naționala României de hochei au refuzat să cânte imnul, intonându-l pe cel al Ungariei, odată cu adversarii! [A román jégkorong-válogatott magyarjai megtagadták a himnusz éneklését, Magyarország himnuszt énekeltek az ellenféllel együtt], *Jurnalul*, 2011. december 18., <<http://www.jurnalul.ro/observator/maghiarii-din-nationala-romaniei-de-hochei-au-refuzat-sa-cante-imnul-intonandu-l-pe-cel-al-ungariei-odata-cu-adversarii-599455.htm>> (letöltve: 2015. 05. 24.); SCANDALOS Maghiarii din echipa de hochei a României au intonat Imnul Ungariei! [BOTRÁNYOS A román jégkorong-válogatott magyarjai Magyarország

bi incidensre³ is: arra, hogy az U16-os ifiválogatott keretben három magyar nemzetiségű játékos nemzetisége miatt bántalmazta egyik román társukat – méghozzá december 1-jén.

December 18-án a Román Jégkorong Szövetség (FRH) nyilatkozatot adott ki,⁴ amelyben hangsúlyozta, hogy a romániai válogatott jól játszott ezen a nemzetközi tornán, és semmi ok nincs a játékosok megdorgálására.

A nyilatkozat után Tánczos Barna, a szövetség elnöke is kritikák ösztüze alá kerül, és megkérdőjeleződött a jégkorongszövetség működése.⁵

December 21-én Becze Tihamér jégkorongozó a Népszabadságnak nyilatkozott,⁶ ez újabb vehemens reakciókat váltott ki a román médiában.⁷

December 22-én pedig attól volt hangos a román sajtó, hogy a Székely Nemzeti Tanács kitüntette a himnuszt éneklő székely játékosokat.⁸ Valójában az történt, hogy a Gyergyócsomafalva Székely Tanácsa felterjesztette a

himnuszt énekelték], *Realitatea*, 2011. december 18., <http://www.realitatea.net/maghiari-din-echipa-de-hochei-a-romaniei-au-intonat-imnul-ungariei_896358.html> (letöltve: 2015. 05. 24.).

³ ENCIU, Alexandru: SCANDAL uriaș la lotul U16 de hochei al României! „Din copilarii exagerate se nasc monstri” [Óriási BOTRÁNY a román U16-os hoki-keretben! „Eltűzött gyerekkorból szörnyek születnek”], *Pro Sport*, 2011. december 15., <<http://www.prosport.ro/sport-life/special/scandal-urias-la-lotul-u16-de-hochei-al-romaniei-din-copilarii-exagerate-se-nasc-monstri-9060710>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

⁴ C. M.: Reactia incredibila a Federatiei Romane de Hochei [A Román Jégkorong Szövetség hihetetlen reakciója], *Ziare.com*, <<http://www.ziare.com/nationala-romaniei/amicale/reactia-incredibila-a-federatiei-romane-de-hochei-1140358>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

⁵ L.: Federația de Hochei riscă sancțiuni grave după ce componentii ai lotului României au intonat imnul Ungariei [A jégkorongszövetség súlyos szankciók elé néz, miután a román válogatott játékosai Magyarország himnuszt énekelték], *B1 TV*, 2011. december 19., <<http://www.b1.ro/stiri/sport/federatia-de-hochei-risca-sanc-iuni-grave-dupa-ce-componentii-ai-lotului-romaniei-au-intonat-imnul-ungariei-vezi-momentul-video-17357.html>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

⁶ BRUCKNER GÁBOR: A himnuszügy egy román mezt hordó székely szemével, *Népszabadság*, 2011. december 21., <http://nol.hu/sport/20111221-nem_maroknyi_szekely-1292388>, (letöltve: 2015. 05. 24.).

⁷ L.: BREAZU, Sorin: Vedeta națională de hochei: „Nu România a învins Ungaria, ci Ținutul Secuiesc” [A jégkorong-válogatott sztárja: „Nem Románia győzte le Magyarországot, hanem Székelyföld”], *Evenimentul Zilei*, 2011. december 21., <<http://www.evz.ro/detalii/stiri/vedeta-nationalei-de-hochei-nu-romania-a-invins-ungaria-ci-tinutul-secuiesc-958762.html>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

⁸ INCREDIBIL Hocheiștii români care au cântat imnul Ungariei au fost premiați [HIHETETLEN Magyarország himnuszt éneklő román jégkorongozókat tüntettek ki], *Gazeta Sporturilor*, 2012. január 22., <<http://www.gsp.ro/sporturi/hochei/incredibil-hocheiștii-romani-care-au-cantat-imnul-ungariei-au-fost-premiați-299589.html#>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

Székely Nemzeti Tanács Gábor Áron-díjára a himnuszt eléneklő székely jégkorongozókat.⁹

Január 4-én a Spiegel Online is foglalkozott az ügyvel,¹⁰ ezt mind a román,¹¹ mind a magyarországi és romániai magyar hírportálok¹² lereagálták, más-más megközelítésben.

Ezek a fontosabb momentumai a hokimeccs kapcsán kibontakozott erőteljes médiavisszhangnak. De mi az, ami az események bemutatásmódjából kiolvasható? És milyen elméleti fogódzók mentén próbálhatjuk meg az értelmezést?

Induljunk ki a sport, elsősorban a futball Közép-Kelet-Európában betöltött szerepéből, hiszen az ezzel kapcsolatos megállapítások részben más sportágakra is érvényesek.¹³ A történelem során, főként a második világháború után a sport a totalitárius rendszerek legitimációja érdekében is fölhasználható volt, hiszen a sportesemények kapcsán megnyilvánuló érzelmek spontán kifejeződése a kollektív identitásképzetek erősítésében is fontos szerepet játszott.¹⁴ Bár a rendszerváltások után ezt a fajta legitimizációs funkcióját elvesztette, kétségtelen, hogy a sport gyakran a másokkal szembeni fölény (ritkábban egyenértékűség), az ellenségeskedés kifejezésének táptalaja maradt. Szintén fontos jellemzője, hogy a posztmodern társadalom *tömegembere* számára könnyen nyújtja a közösséghez való tartozás érzését/illúzióját, ennek mentén mobilizál, nemcsak a lelátókon, hanem például az interaktivitást biztosító internetes felületeken is, ahol felelősség/következmény nélkül, spontán módon megélheti/kifejezheti *hovatartozását*.

⁹ GÁSPÁR Botond: Gábor Áron-díjra javasolták a székely hokisokat, *szekelyhon.ro*, 2012. január 21., <<http://www.szekelyhon.ro/hirek/kozelet/gabor-aron-dijra-javasoltak-a-szekely-hokisokat>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

¹⁰ VERSECK, Keno: Streit um Nationalhymne: Rumäniens aberwitziger Eishockey-Krieg [Nemzeti himnusz-vita: nevetséges jégkorongháború Romániában], *Spiegel Online*, 2012. január 4., <<http://www.spiegel.de/politik/ausland/0,1518,806768,00.html>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

¹¹ L. például: I. G.: Nemții despre scandalul din hocheiul românesc [A németek a román jégkorong botrányról], *Ziare.com*, 2012. január 4., <http://www.ziare.com/sporturi/hochei/nemtii-despre-scandalul-din-hocheiul-romanesc-1143036>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

¹² L. például: HEVŐ Péter: A Spiegel megvédi a magyar jégkorongozókat, *Kitekintő*, 2012. január 6., <http://kitekinto.hu/karpat-medence/2012/01/06/a_spiegel_megvedi_az_erdelyi_magyar_jegkorongozokat/#.VXLkYkbHjK8> (letöltve: 2015. 05. 24.).

¹³ Vö. BOURDIEU, Pierre: Javaslat a sportszociológia programjára, *Korall*, 7-8. szám, 2002, 5-15. p., <<http://epa.oszk.hu/00400/00414/00005/pdf/01bourdieu.pdf>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

¹⁴ L.: HADAS Miklós – KARÁDY Viktor: Futball és társadalmi identitás, *Replika*, 17-18. szám, 1995, 89-121. p. <<http://www.c3.hu/scripta/scripta0/replika/1718/hadas.htm>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

A sport ugyanakkor gyakori terepe a szimbolikus erőszak megnyilvánulásának is. Lehetőséget biztosít számos verbális akcióra, agresszióra, amely az elégedetlenségre, de akár az ellenségeskedésre is koncentrálhat. Hiszen adva van az alaphelyzet: a *mi* és *ők* dichotómiája.¹⁵ Jelen esetben ez nem az ellenfelet, a másik csapatot jelenti, hanem az országon belüli etnikai síkra terelt dichotómiát. És tudjuk, hogy a kultúrnemzeti fejlődés során az azonoságtudathoz gyakran szükség volt/van egy ellenségképre, amelyet valamely szomszédos nemzetben, de akár saját etnikai kisebbségében is föllelhet.¹⁶ Szintén gyakori jelenségnek számít a bűnbakkeresés is – igaz, ez általában elvesztett mérkőzések után jelentkezhethet, ilyen értelemben érdekes, hogy egy győztes mérkőzés velejárájaként jelenik meg.¹⁷ Magyarázata ez esetben az, hogy az állampolgári identitás és az etnikai identitás közötti feszültség nyilvánult meg.¹⁸ Jelen esetben azt láthatjuk, hogyan reagál a román média arra a helyzetre, amikor egy sportesemény kapcsán megtapasztalja, hogy a nemzeti válogatott mérkőzése esetében a politika által egyedüli legitimként elismert (állam)nemzeti identitás helyett az etnikai/kultúrnemzeti identitás jelentkezik, illetve érzékeli, hogy fölerősödtek a regionális és lokális identitások – és ez a jelenség a közép-kelet-európai térségben egyre hangsúlyosabb. Az erőteljes médiafigyelemnek a maga során napirendteremtő hatása is van. Tematizálódik a hovatartozás kérdése a román–magyar–székely himnusz kapcsán, Székelyföld kérdése, amely ezáltal egy másik dimenzión (a sporton) keresztül, de a nyilvánosság homlokterébe kerül.

Azt is tudjuk, hogy egy sportesemény sokkal nagyobb visszhangra számíthat, ha bármilyen botrány kapcsolódik hozzá, ilyenkor gyorsan politikai felhangokat is kaphat.¹⁹ A különböző politikai diskurzusok könnyen azonosulhatnak a sportesemény kapcsán artikulálódó véleményekkel, ezeket felhasználva propagálhatják saját politikai érdekeiket.

Mindezek mentén próbáljuk meg röviden áttekinteni a *hokibotrány* sajtó-visszhangját.

Az esemény mediatizálásában több kommunikációs szakaszt különíthetünk el.

Az első hullámban – mely himnuszokat énekelték és melyet nem a romániai válogatott tagjai – a tudósítások többsége támadó, vehemens hangnemben, provokáló címekkel ír a mérkőzésről. Ez érvényes a sportportálokra és a mértékadó román médiára egyaránt. Ezeknek az írásoknak gyakori sajátossága, hogy az eredményről nem tudósítanak, kifejezetten csak a himnuszének-

¹⁵ *Uo.*

¹⁶ CSEPELI György: *Nemzet által homályosan*, Századvég Kiadó, Budapest, 1992.

¹⁷ ALLPORT, Gordon W.: *Az előítélet*, Gondolat Kiadó, Budapest, 1977.

¹⁸ GELLNER, Ernest: A nacionalizmus kialakulása: a nemzet és az osztály mítoszai, In: KÁNTOR Zoltán (szerk.): *Nacionalizmuselméletek*, Rejtjel Kiadó, Budapest, 2004, 45–79. p.

¹⁹ SIKLAKI István: *A meggyőzés pszichológiája*, Scientia Humana, Budapest, 1994.

lésre²⁰ hegyezik ki a mondanivalót. Kivételnek számít az a sport.ro portálon megjelent rövid hír, amely azzal a címmel tudósít: *A mi magyarjaink jobbak. Szenzációs hokigyőzelem Magyarország ellen.*²¹ A bűnbakkeresést illusztrálja az, ahogyan megtörténik a leleplezés, mely játékosok énekelték a magyar himnuszot.²² Ugyancsak elítélő, negatív hangnemben számolnak be a december 1-jei incidensről is, szintén *nemzetföltő* pozícióból. A Román Jégkorong Szövetség illetékesének nyilatkozataiból is többnyire a fiatalokat elítélő véleményeket közölték.²³

A következő hullámban a Román Jégkorong Szövetséget és Tánzos Barnát, a szövetség elnökét illették éles kritikával, maradva a negatív hangnemenél. És nagyon sok sajtóorgánum átvette Ilie Năstase *Adevărul*nak adott nyilatkozatát, amelyben vehemensen elítélte a történeteket.²⁴ Több tudósítás teret adott Corneliu Vadim Tudor szélsőséges állásfoglalásának is.²⁵

²⁰ M. D.: „Imnul” secuiesc la România – Ungaria [Székely „himnusz” a Románia–Magyarországon], *Ziare.ro*, 2011. december 16., <<http://www.ziare.com/sporturi/hochei/innul-secuiesc-la-romania-ungaria-1140101>>, (letöltve: 2015. 05. 24.).

²¹ Ungurii noștri sunt mai buni. Victorie de senzație a României la hochei în fața Ungariei, *sport.ro*, 2011. december 17., <<http://www.sport.ro/hochei/ungurii-nostri-sunt-mai-buni-victorie-de-senzatie-a-romaniei-la-hochei-in-fata-ungariei.html>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

²² EXCLUSIV Iată dovada că Peter Levente chiar a cântat imnul Ungariei în meciul cu România! [EXKLUZÍV Itt a bizonyíték, hogy Péter Levente Magyarország himnuszát énekelt a Romániával vívott mérkőzésen], *Libertatea*, 2011. december 19., <<http://www.libertatea.ro/detalii/articol/EXCLUSIV-Iata-dovada-ca-Peter-Levente-chiar-a-cantat-innul-Ungariei-in-meciul-cu-Romania-370554.html>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

²³ ENCIU, Alexandru: **S-a decis:** cei 3 juniori de etnie maghiară care l-au agresat pe stelistul Cosmin Marinescu vor fi dați afară din lotul U 16 [Eldöntötték: a 3 magyar etnikumú ifjúsági játékos, akik a steauás Cosmin Marinescut bántalmazták, ki lesznek rakva az U16-os keretből], *Pro Sport*, 2011. december 17., <<http://www.prosport.ro/alte-sporturi/alte-sporturi/s-a-decis-cei-3-juniori-de-etnie-maghiara-care-l-au-agresat-pe-stelistul-cosmin-marinescu-vor-fi-dati-afara-din-lotul-u-16-9068722>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

²⁴ Năstase este revoltat după ce hocheiștii din naționala României au cântat imnul Ungariei: „O să ajungem ca ăștia să-și pună steagul pe Arcul de Triumf” [Năstase megdöbönt miután a román válogatott jégkorongozói Magyarország himnuszát énekelték: „el fogunk jutni oda, hogy ezek tegyék ki a zászlót a Diadalívré”], *Pro Sport*, 2011. december 18., <<http://www.prosport.ro/alte-sporturi/alte-sporturi/nastase-este-revoltat-dupa-ce-hocheiștii-din-nationala-romaniei-au-cantat-innul-ungariei-o-sa-ajungem-ca-ăștia-sa-si-puna-steagul-pe-arcul-de-triumf-9072285>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

²⁵ Vadim Tudor: „Trebuie excluși din lot. ăștia nu sunt oameni, sunt bestii” [Vadim Tudor: „Ki kell zárni őket a keretből. Ezek nem emberek, vadállatok”], *Adevărul*, 2011. december 18., <http://www.adevarul.ro/sport/antifotbal/Vadim_Tudor_-_Trebuie_exclusi_din_lot_Astia_nu_sunt_oameni_sunt_bestii_0_611339189.html> (letöltve: 2015. 05. 24.).

A *Cațavencii* satirikus hetilap kivételnek számít, amely üde színfoltként kikarikírozta a *botránnyt*.²⁶ Ugyanakkor muszáj megemlíteni Marius Cosmeanu publicisztikáját,²⁷ aki a felfújtt hisztériakeltés kapcsán általánosabban közelítette meg a romániai magyarok/székelyek problémáit, a politikai napirendet, valamint az erdélyi hétköznapi valóságot.

Becze Tihamér *Népszabadságnak* adott interjúja tovább borzolta a kedélyeket, kivétel nélkül elítélő hangnemben ismertette a román média a székely jégkorongozó nyilatkozatát, mely szerint valójában Székelyföld és nem Románia győzte le a magyar válogatottat,²⁸ hogy ő csupán a helyzet adta kényszerből tagja a román válogatottnak, és hogy nem beszél jól románul.

Az utolsó mediatisálási hullámban a román médiaorgánumok arról írtak – szintén negatív hangvételű írásokban –, hogy a himnusz éneklő székely hokisokat kitüntették.²⁹ Ez esetben egyértelmű ferdítéssel találkozhatunk, a hír alapját a székelyhon.ro honlapon megjelenő Gyergyócsomafalva Székely Tanácsa előterjesztése képezte. És ismételten felmerült a válogatott szankcionálásának gondolata.³⁰

Fontos aspektusa a médiavisszhangnak, hogy az internetes felület interaktivitást biztosított a hozzászólni vágyóknak. A népszerűbb portálokon több száz, a többi cikk után több tucat komment volt olvasható. Anélkül, hogy ezek elemzésére vállalkoznánk, megpróbáljuk felvázolni az alkalmazott be-

²⁶ Hocheiști bănuiri că au jucat atât pentru România cât și pentru Ungaria în aceeași partidă [Azzal gyanúsítják a jégkorongozókat, hogy Romániáért és Magyarorszáért is játszottak egyazon mérkőzésen], *Cațavencii*, 2011. december 11., <<http://www.catavencii.ro/hocheisti-banuiti-ca-au-jucat-atit-pentru-romania-cit-si-pentru-ungaria-in-aceeasi-partida/>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

²⁷ COSMEANU, Marius: Ridică-te, Gyuri, ridică-te, János! [Kelj fel, Gyuri, kelj fel, János!], *Realitatea.net*, 2011. december 22., <<http://voxpública.realitatea.net/media/ridica-te-gyuri-ridica-te-janos-71681.html>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

²⁸ NESIMȚIREA CONTINUĂ. Tihamer Becze: „Ținutul Secuiesc a învins Ungaria, nu România. Imnul Ungariei l-am cântat cu spectatorii” [A POFÁTLANÁS FOLYTATÓDIK, Becze Tihamér: „Székelyföld verte meg Magyarországot, nem Románia. Magyarország himnuszát együtt énekeltük a közönséggel”], *Adevărul*, 2011. december 21., <http://www.adevarul.ro/sport/antifotbal/NESIMȚIREA_CONTINUA_-_Ținutul_Secuiesc_a_invins_Ungaria-nu_Romania-spune_Tihamer_Becze_0_613138945.html> (letöltve: 2015. 05. 24.).

²⁹ Incredibil! Hocheiștii naționalei României care au cântat imnul Ungariei au fost premiați! [Hihetetlen! Kitüntették a román jégkorong-válogatott játékosait, akik Magyarország himnuszát énekelték], *Pro Sport*, 2012. január 22., <<http://www.prosport.ro/alte-sporturi/alte-sporturi/incredibil-hocheiștii-naționalei-romaniei-care-aucantat-imnul-ungariei-au-fost-premiati-9166554>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

³⁰ DOBRE, Adi: Dobrescu: „Putem retrace echipa națională de hochei din competițiile majore” [Dobrescu: „A jégkorong-válogatottat visszahívhatjuk a fontosabb versenyekről], *Evenimentul Zilei*, 2012. január 12., <<http://www.evz.ro/detalii/stiri/dobrescu-putem-retrace-echipa-nationala-de-hochei-din-competitiile-majore-961278.html>> (letöltve: 2015. 05. 24.).

szédmódok főbb irányvonalait. Dominálnak az elítélő, nemzetféltő, pozitív auto- és negatív heterosztereotípiák. Sok véleményben nem a konkrét eset kapcsán, hanem általánosságban fogalmazódtak meg a kritikák, rajzolódott ki az ellenségkép. Több esetben a megjegyzés hangneme és tartalma egyaránt szélsőséges. Gyakran kemény szankciókat javasoltak a székely jégkorongozókkal szemben, máskor általánosítva fogalmazódott meg az ellenségeskedés. Ugyanakkor mindig akadtak olyan kommentelők, akik a konkrét téma kapcsán megpróbálták tárgyilagosan bemutatni az eseményeket.

A névhasználat alapján megállapítható, hogy magyar kommentelők is hozzászóltak a témához, az ő beszédmódjuk egyértelműen elkülönült, más logika mentén történt az érvelés: megjelent a katalán párhuzam (a Barcelona játékosai a katalán zászlóval stb.), annak hangsúlyozása, hogy egy sportszerű mérkőzés során mégis legyőzték a magyar válogatottat, a székelyföldi autonómia hangsúlyozása, a romániai jégkorong színvonalának bírálatakor a székelyföldi hoki méltatása stb.

Néhány gondolat erejéig érdemes kitérnünk korábbi sportesemények sajtóvisszhangjának jellegzetességeire, hiszen ezáltal lehetőség adódik az összehasonlításra, illetve az esetleges elmozdulások megragadására. Az 1998–1999-es labdarúgó Európa-bajnokság selejtező mérkőzései, illetve a 2001-es világ-bajnoki selejtezők eklatáns példái a nemzeti válogatott meccsei mediatizálási szokásainak. A mérkőzések sajtóvisszhangját vizsgálva (az írott szaksajtóra vonatkoztatva) azt láttuk, hogy ezeket a sporteseményeket kitüntetett figyelem övezte. Mindegyik mérkőzésnek megvolt a maga formális sajtóvisszhangja, illetve a meccs körüli *informális* kísérőeseménye. Az 1998. október 14-i budapesti mérkőzés előzetes sajtóvisszhangja Gheorghe Hagi visszavonulásáról, illetve a végre várható román győzelemről szólt, amely egy hosszas átkos sorozatot törne meg. A meccs 1-1-es döntetlenje után a román média-visszhang a magyar szurkolók meccs alatti és utáni viselkedésére fókuszált. A szélsőséges magyar szurkolói rigmusok és a romániai rendszámú buszok megrongálásáról szólt az írások többsége. A soron következő, 1999. június 5-i bukaresti visszavágó központi témája Hagi erre az alkalomra történő visszatérése volt. A *nemzeti ügy* fontosságát hivatott kiemelni Adrian Păunescunak kifejezetten erre az alkalomra írt buzdító dala – melyet a szaksajtó is ismertetett –, a megszólaltatott politikusok – és nem szakemberek – véleményének ismertetése, az érzelmi töltetű írások döntő többsége. A 2-0-ás győzelem után lelkes hangvétellű írások magasztalták „a Kárpátok Maradonáját” és a román focit, mely végre megtörte a magyarok elleni hosszú átkot: győzni tudott. A meccs alatti román szélsőséges szurkolói rigmusokról és a mérkőzés utáni kolozsvári (magyar konzulátus és Mátyás-szobor) és nagyváradai (református püspökség) rongálásokról nem tudósítottak.

A vb-selejtezők kapcsán is megjelentek a jól körülhatárolható témák. A 2001. június 2-i bukaresti mérkőzést megelőző sajtóvisszhang a Bölöni László

körüli vitákra fókuszált elsősorban – miért vannak magyar nyelvű jegyzetei stb. A 2-0-ás győzelem után ugyanaz a lelkes hangvételű, a román futballt és a románokat dicsérő diskurzus volt azonosítható, mint az előző mérkőzés kapcsán. A 2001. szeptember 5-i budapesti visszavágó – mely szintén 0-2-es román győzelmet eredményezett – mediatizálásának fő topikjai a válogatott edzőjeként sikeres Hagi mint nemzetmentő, illetve nagyon gyakori volt a sportújságok hasábjain a mérkőzés és a státustörvény közös tematizálása.

Összességében mi mondható el? A román–magyar labdarúgó-mérkőzések sajtóvisszhangja a szaklapok hasábjain elfogult, nacionalista diskurzusra koncentráló, melyet a *nemzeti hősök* és *nemzetárulók* dichotómiája, az ellenségkép, a saját dicsőség és az erőteljes politikai hangulatkeltés dominálta. Jól példázza, hogy a politika hogyan tudja fölülírni a sporteseményt, a nemzeti identitás kérdése hogyan szoríthatja háttérbe a sportteljesítményről szóló diskurzust.

Amennyiben az előbb említett jelenségeket összehasonlítjuk a jégkorong-mérkőzés médiavisszhangjával, akkor azt láthatjuk, hogy a román média ábrázolási módja továbbra is tendenciózus, a nacionalizmus témájára volt kihegyezett, tetten érhető a bűnbakkeresés, az ellenségképgyártás. Ami a tematizálást illeti, a sajtó továbbra is megtartotta azon gyakorlatát, hogy elsősorban *kényes* és *kellemetlen* eseményekről tudósítson a román–magyar sportesemények kapcsán, bár néhány esetben megragadható a tárgyilagosság irányába történő elmozdulás is.